תוספתא · מהדורת ליברמן · סדר נזיקין

תוספתא בבא בתרא (ליברמן)

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספתא בבא בתרא (ליברמן)

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספתא-בבא-בתרא-ליברמן/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 5
פרק ג 8
פרק ד 10
פרק ה 12
פרק ו 13
פרק ז 16
פרק ח 18
פרק ט 20
פרק י 21
פרק יא 23

פרק א

א לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו אלא אם כן הרחיק מכותלו של חבירו שלשה טפחים וסד בסיד. ר' יהודה או' בסלע הבא בידו זה חופר בארו מיכן, וזה חופר בארו מיכן, זה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד, וזה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד.

ב מרחיקין את הנברכת, ואת הבקיע, ואת ירקות, מכותלו של חבירו שלשה טפחים וסד בסיד. מרחיקין את הגפת, ואת הזבל, ואת המלח, ואת הסיד, ואת הסלעים, ואת החול, מכותלו של חבירו שלשה טפחים וסד בסיד. מרחיקין את הזרעים, ואת המחרישה, ואת מימי רגלים, מן הכותל שלשה טפחים.

ג מרחיקין את הריחים של יד שלשה מן השכב, שהן ארבע מן הרכב, של חמור, שלשה מן האצטרוביל, שהן ארבעה מן הקלת. ר' יהודה אומ' תוקע יתד בארץ וסומך עליו את הקורה, ובלבד שלא יתקע לתוך של חבירו. מרחיקין את התנור שלשה מן הכולייא, שהן ארבעה מן השפה. ובכירה, טפח.

ד לא יטיל אדם מימי רגלים בתוך כותל של חבירו, אלא אם כן הרחיק מלבנים שלשה טפחים, ומאבנים, טפח. ובצונן, הרי זה מותר. באמת ביין התירו, ולא רפת בקר. ואע"פ שממעיטו, אינו אלא כמשביחו. אם קדמו חנות, ורפת, את האוצר אין יכול למחות בידו. ולומר לו איני יכול לישן, לא מקול הפטיש, ולא מקול הרחים, ולא מפני ריח רע, ולא מקול התינוקות. לשכנו אין יכולין לכופו. [רבן שמעון בן גמליאל אומר לשכנו יכולין לכופו]. יש לו חנות ברשות הרבים, ומבקש לפתחה לחצר השותפין, יכולין לעכב על ידיו, מפני שמרבה עליהן את הדרך, יש לו בית בחצר השותפין, ומבקש לחלקו ולהקרות בו את התינוקות, יכולין לעכב על ידיו, מפני שמרבה עליהן את הדרך. [יש לו גג ברשות הרבים, ומבקש לבנות על גביו עלייה לפותחה לחצר השותפין, יכולין לעכב על ידיו, מפני שמרבה עליהן את הדרך]. כיצד הוא עושה, [עושה לו] לול ופותחה לתוך ביתו.

ה מרחיקין את הכותל מן החלונות ארבע אמות, למעלה, מן הצדדין, כדי שלא יהא רואה. מלמטה, כדי שלא יציץ, מכנגדן, כדי שלא יאפילו.

ו מרחיקין את הסולם מן השובך ארבע אמות, כדי שיהא זוקף את הסולם, ואת הכותל מן המזחילה ארבע אמות, כדי שיהא לו מקום לסיד.

ז מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה. הלוקח שובך מחבירו ונפל, אפי' הוא בית רובע, הרי זה בונה את מקומו. ניפול שנמצא בין שני שובכות רחוק מחמשים אמה לכאן ומחמשים אמה לכאן, הרי הוא של מוצאו.

ח ר' עקיבא או' לכל רוח הוא עושה מרח' חמשים אמה, חוץ ממערבה, מפני שהיא תדירה.

ט מרחיקין את המשרה מן הירק, ואת הכרשין מן הבצלים, ואת החרדל מן הדבורים. ר' יוסי מתיר בחרדל שאו' לו כדרך שעשית בתוך שלך אף אני עושה בתוך שלי. וכן היה ר' יוסי או' מרחיקין את הדבורים מן העיר חמשים אמה, כדי שלא ינשכו את בני אדם. ר' אליעזר או' מגדל דבורים כמגדל כלבים.

י ר' נתן אומ' מרחיקין את הכבשונות מן העיר חמשים אמה, ואת האילן מן העיר עשרים וחמש אמה. וכשם שמרחיקין מן העיר, כך מרחיקין מבורות, משיחין, וממערות. וכשם שמרחיקין מכולן, כך מרחיקין מן הקברות.

יא קבר שהקיפתו העיר, בין מארבע רוחות, בין משלש רוחות, בין משתי רוחות זו כנגד זו, יתר מחמשים אמה לכן ומחמשים אמה לכאן, אין מפנין אותו פחות מיכן, מפנין אותו. כל הקברות מתפנין חוץ מקבר המלך, ומקבר הנביא. ר' עקיבא אומ' אף קבר המלך, וקבר הנביא, מתפנין. אמרו לו והלא קברי בית דוד, וקבר חולדה הנביאה, היו בירושלם ולא נגע בהן אדם מעולם. אמ' להן משם ראיה, מחילה היתה שם, והיתה מוציאה טומאה לנחל קדרון.

יב מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה, ובחרוב, ובשקמה, חמשים אמה. בין מלמעלן, ובין מלמטן, מן הצדדין. ר' שמעון או' כשם שמרחיקין מלמעלה, כך מרחיקין מלמטה. ר' יוסי מתיר, שלא ניתנו שדות אלא לנטיעה.

יג לא יטע אדן אילן סמוך לשדה חבירו, אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות. ואם רוצה, עושה מחיצה גבוהה, או גדר.

יד אחד גפנים, ואחד כל האילן, מרחיק ארבע אמות, ונוטע, כדי שיהא בקר עובר בכליו. היו שרשין יוצאין לתוך של חבירו, מעמיק שלשה טפחים, כדי שלא תעכב המחרישה.

טו אילן העולה, בין מן הגזע, ובין מן השרשין, הרי אילו של בעל הבית. בית השלחין וכל האילן כנגד המשקולת. אבא שאול אומ' כל אילן סרק כנגד המשקולת, מפני שהצל רע לבית השלחין.

פרק ב

א כל שאינו עושה תדיר, כגון שדה בית הבעל, חזקתה שלש שנים, ואינה מיום ליום. אמ' ר' יהודה לא אמרו שלש שנים, אלא כדי שיהא באספמיא, אם היה עמו במדינה, כיון שאכלה שנה אחת הרי זו חזקה.

ב הלוקח [מחמת הלוקח], אע"פ שהלוקח הראשון או' גזילה היא בידי, לא כל הימנו לאבד זכותו של זה. האוכל שדה מחמת אונו, ונמצאת אונו שהיא פסולה, הרי זו אינה חזקה.

ג האוכל שדה בחזקת שהיא שלו, והוציא עליו שטר שמכרה לו, ושנתנה לו במתנה, יתקיים שטר בחותמיו. ואם אמ' כתבתי שטר ונטלתי מעות, שטר פיסטיס הוא בידך, הכל הולך אחר חזקה.

ד האוכל שדה שש שנים, ועירער עליו שלש שנים הראשונות, ובאחרונה אמ' לו אתה מכרתה לי, אתה נתתה לי במתנה, אם מחמת טענה הראשונה אינה חזקה, שכל טענה שמקצתה בטילה, כולה בטילה.

ה אימתי אמרו עריס נשבע שלא בטענה, כל זמן שעריס, יצא מעריסותו, הרי הוא ככל אדם. שותף, כל זמן ששותפותו הרי הוא כאחד מכל אדם. איפטרופוס, כל זמן שאפטרופוס, יצא מאפטרופסותו, הרי הוא כאחד מכל אדם. הבן שחלק, והאשה שנתגרשה, הרי הן כאחד מכל האדם. מקבלין פקדונות, והרועים, והשכיר אין להם חזקה.

ו האומנין אין להם חזקה. כיצד, רואה כליו אצל כובס, ועבדו אצל אומן, אמ' לו תן לי את שלי, אמ' לו אתה מכרתם לי, ואתה נתתם לי במתנה, אינה חזקה. אתה אמרת למוכרם, אתה אמרת ליתנם במתנה, הרי זו חזקה.

ז חזקה שלש שנים. החזיק האב שנה אחת, והבן שתי שנים, האב שתי שנים, והבן שנה אחת, והלוקח שנה, הרי זו חזקה.

ח החזיק בפני האב שנה אחת, ובפני הבן שתי שנים, הרי זו חזקה. בפני האב שתי שנים, ובפני הבן שנה אחת, הרי זו חזקה. בפני האב שנה, ובפני הבן שנה, ובפני הלוקח שנה, הרי זו חזקה.

ט החזיק האב בפני שנים שנה הראשונה, בפני שנים שנה שנייה, בפני שנים שנה שלישית, הרי אילו שלש עדיות, והן עדות אחת. נמצאת כת הראשונה זוממת, הרי בידו שתי שנים. שניה, הרי בידו שנה אחת, שלישית, אין בידו כלום. היו הן הראשונים והן האחרונים ונמצאו זוממין, בראשונה, אין בידו כלום, שנייה, הרי בידו שנה אחת, שלישית, הרי בידו שתי שנים.

י אמ' ר' יוסי בא ר' יוחנן בן נורי אצל ר' חלפתה, אמ' לו הרי שהחזיק בפני שנים שנה ראשונה, ובפני שנים שנה שניה, ובפני שנים שנה שלישית מהוא. אמ' לו הרי זו חזקה. אמ' לו אני או' כן, אלא שעקיבא אומ' אינה חזקה. ר' יהודה או' הרי הוא אומ' ולשלמה

שנים עשר נצבים על כל ישראל וכלכלו וגו' ואו' ונציב אחד אשר בארץ, הוי או' זה חודש העיבור. ר' נחמיה או' זה אפטרופוס שממונה על ידי כולן, שאין שבחו של מלך להיות שנים עשר משמשין אותו, אלא שנים עשר משמשין את האחד, והאחד משמש את המלך.

יא המחזיק בנכסי הגר, נעל, וגדר, ופרץ, כל שהוא, הרי זו חזקה. נעל אחד, וגדר אחד, אינה חזקה, נעלו שנים, וגדרו שנים, הרי זו חזקה. היו לו עשר שדות, כיון שהחזיק באחת, החזיק בכולן. עשרה עבדים, אע"פ שהחזיק באחד, לא החזיק בכולן. כלים ועבדים, זכה בכלים, לא זכה בעבדים, בעבדים, לא זכה בכלים. כלים וקרקעות, זכה בכלים, לא זכה בקרקעות, בקרקעות, לא זכה בכלים, עבדים וקרעות, זכה בעבדים, זכה בקרקעות, זכה בקרקעות, לא זכה בעבדים. הלך בה, בין לארכה, בין לרחבה [הרי זה קנה מקום הילוכו, דברי ר' אליע', וחכמ' אומ' אין הילוך קונה. הילכו בה שנים, בין לאורכה, בין לרוחבה], זה קנה מקום הילוכו, וזה קנה מקום הילוכו, דברי ר' אליעזר, וחכמים או' שניהם לא קנו, עד שעה שיחזיקו.

יב לקח ממנו עשר שדות, כיון שהחזיק באחת מהן, החזיק בכולן. שכר ממנו עשר שדות, כיון שהחזיק באחת מהן, החזיק בכולן. לקח מקצת ושכר מקצת, והחזיק בין בלקיחה, בין בשכירה, הרי זו חזקה.

יג נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות, בכסף, ובשטר, ובחזקה. כיצד, אמ' לו חצר וכל מה שבתוכה אני מוכר לך, כיון שכתב שטר, וקיבל מעות, והחזיק באחת מהן, החזיק בכולן. מקום עמידת תנור וכירים בחצר אין להם חזקה. קורה על גביהן כל שהוא, הרי זו חזקה. תרנגולין בחצר, אין להן חזקה, עשה להן גב גבוה עשרה טפחים, הרי זו חזקה. צינור אין לו חז', מקום קילוחו יש לו חזק'. פתח בחצר, אף על פי שסתמו אי' לו חזקה. פרץ פצימיו יש לו חזקה.

יד איזו היא חלון הצורי, כל שראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה דברי רבי מאיר, ובלבד שיהא לה מלבין, או צורת פתח. וכן היה ר' מאיר אומר לא יפתח אדם פתח על גבי פתחו של חברו, וחלון על גבי חלון של חבירו, פתח על גבי חלונו של חברו, וחלון על גבי פתחו של חברו, וחכמים מתירין, ובלבד שירחיק ארבע אמות.

טו אבא שאול אומר לא יפתח אדם חנות כנגד חצרו של חברו, כדי שלא יהא יושב בחנותו ורואה מה בחצרו של חברו, אלא זה פותח לרשות הרבים וזה פותח לרשות הרבים. כשם שבני חצר יכולין למחו' זה ע"י זה בחצר של שותפין, כך בני מבוי יכולין למחות זה את זה במבוי השותפין. כיצד, בנה מרחץ בצד מרחצו של חברו, חנות בתוך

חנותו של חברו, אין יכול למחות בידו ולומר לו אתה הבאת את התקלה, שאומר לו כדרך שעשיתה בתוך שלך אף אני עושה בתוך שלי. היו מימיו עוברין דרך גגו של חברו ועמד והפסיקן, יכול לעכב על ידו עד שיודיע באיזה מקום הוא מוליכן. היתה דרך הרבי', או נהר, עוברת בתוך, ועמ' וגדרו והעבירו בתוך שדה חברו, אין יכול למחות בידו ולומר לו אתה הבאת עלי את התקלה, שאומר לו כדרך שעשיתי בתוך שלי כך עשה בתוך שלך. רבי יהוד' או' הרבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו.

טז יש לו באר בחצרו של חברו, והרי בעל חצר מבקש לחפור לו באר אחרת, יכול לעכב על ידיו. ולא יעשנו בית גילגל לרבים, בית טבילה לרבים, ולא יהא ממלא ומשקה, ממלא ומוכר, אלא ממלא ומשקה בשוק, ממלא ומוכר בשוק.

יז לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראית ונפלו, הרי זה בונ' את מקומן. אין מפיחין, אין מסיירין, אין מכיירין. לקח בית מפח, מסויד, ומכוייר, הרי הן בחזקתן. סד אדם כל ביתו בסיד ומשייר דבר מוע', זכר לירושלם, עושה אדם כל עסקי סעודה ומשייר דבר מועט, זכר לירושלים. עושה אשה כל תכשיטה ומשיירת דבר מועט, זכר לירושלם, שנאמר אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשיני לחכי וגומר. כל המתאבלין עליה בעולם הזה שמחם עמה לעולם הבא, שנאמר שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה.

פרק ג

א המוכר את הבית, מכר את הדלת ואת הנגר ואת המנעול ואת המכתשת החקוק', אבל לא מכר את התנור ולא את הכריים ולא את הריחים ולא את המכתשת הקבועה. רבי אליעזר אומר כל המחובר בקרקע הרי זה מכור. ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך הרי כולן מכורין. ואף על פי שאומר לו הוא וכל מה שבתוכו אני מוכר לך לא מכר לו את הבאר ולא את השידה ולא את הדותות והיציעים ולא את המערות שבתוכו. אם כן למה כתב עומקא ורומא, שאם רצה להגביה מגביה, להשפיל משפיל. כל שאינו מוכר בבית מכור בחצר. המוכר את החצר מכר את הבית, המוכר הבית לא מכר את החצר, אלא אוירה של חצר. המוכר את החצר מכר בתים הפנימים ובתים החיצוניים, אבל לא מכר את הוילאות ולא את הוילסאות ולא את המרחצאות שלפנים הימנו. ואם היו עשויין לתשמיש החצר הרי כולן מכורין. אצטבלן העשוי לתשמיש חצר מכור, לרבים, אין מכור. חנויות הפתוחו' לפנים מכורות עמה, לחוץ, אין מכורות עמה, לפנים ולחוץ, הרי אלו מכורות עמה.

ב המוכר את בית הבד מכר את היצרין ואת היקבים את המפרכות ואת הרחיים התחתונה, אבל לא מכר את הסקין ולא את המרצופין ולא את הריחים העליונה. ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכ' לך הרי כולן מכורין. ואף על פי שאמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך לא מכר לא את הבור ולא את השיח ולא את היציעין ולא את הרותיו' ולא את המערו' שבתוכו. ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך הרי כולן מכורין.

ג המוכר את המרחץ מכר בתים הפנימיים ובתים החיצונים בית היורות בית הקמין ובית האולייארין, אבל לא מכר לא את היורות ולא את הקמין ולא את המגדלים שבתוכו. ואם אמר לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך הרי כולן מכורין. ואף על פי שאמרו לו הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך, לא מכר את הברכות המסתפקין מהן מים בין בימות החמה בין בימות הגשמים, ואף לא בית כנסת העצים. ואם אמר לו מרחץ וכל משמשי' אני מוכר לך הרי כולן מכורין.

ד המוכר את השדה לא מכר את הגת ולא את השמירה אף על פי שהן כרם. אבא שאול אומר אף לא מחיצה הקנים שהיא בי' רובע. מכר לו כל האילנות חוץ מחרו' המורכב וסדן שיקמה.

ה וכל שאינו מכור בשדה מכור בעיר. המוכר העיר, רבי יהודה אומר סנטר מכור, אונקולמוס אין מכור, ואם אמ' לו היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך הרי כולן מכורין. ואף על פי שאמר לו הוא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך לא מכר את שיריה ולא את בנותיה ולא את החורשין המוקצין בפני עצמן ולא את הביברי' של חייה ושל עופו' ושל דגים.

ו המוכר את הכרם מכר את הקנים ואת הדוקרנין ואת זמורות שקמה שבתוכו, אבל לא מכר לא את העצים ולא את האבנים סוירות, בין לנירו ובין לגדרו, ולא את זבלים ולא את קירות שקמה שבתוכו. אבא שאול או' כל העושה לתשמיש הכרם הרי זה מכור. מכר לו כל האילנות חוץ מחצי חרוב מורכב שבמקום פלוני, ומחצי סדן שיקמה שבמקום פלוני, ושאר כל החרובין אינן מכורין ושאר כל הסדנין אינן מכורין.

ז האחין שחלקו את שלהן במקום אחד, אפילו הוא ביהודה והן בגליל, הוא בגליל והן ביהודה, או שהיו במקום אחד, כיון שזכה את אחד מהן זכה בכולן. אם היה עמו במדינה כיון שקבל עליו הרי זה זכה. רבי יוסי אומר אם עתידין להטיל גורלות, עד שיטילו גורלות. ר' יהודה אומר [כל שקנה הדיוט, קנה הקדש, כל שלא קנה הדיוט לא

קנה הקדש ר' שמעון אומ'] אף המקדיש את השדה לא הקדיש אלא חרוב מורכב וסדן שקמה, מפני שהן יונקין משדה הקדש.

פרק ד

א המוכר את הספינה מכר את האסקלה ואת בית המי' שבתוכה, אבל לא מכר לא את היציעין ולא את הישוין ולא את האיזקפה ולא את הבצות. סימכוס אומ' מכר את הדוגית. מכר את העול מכר את הפרות, לא מכר את העול. מכר את הצמד לא מכר את הבקר, מכר את הבקר לא מכר את הצמד. רבי יהודה אומר הכל לפי הדמים.

ב כיצד, חמור וכליו אני מוכר לך מכר את המרדעת ואת האוכף ואת השליף ואת הקלקי ואת החביק, אבל לא מכר לא את הזוג ולא את הקרקש ולא את פרומביא, ולא את דוסיקה, ולא את כומני, ולא את השק. ר' שמעון או' היה עליו שליף מלא, נופצו ונותנו לו. ואם אמ' לו חמור וכל מה שעליו אני מוכר לך, הרי כולן מכורין.

ג המוכר שפחה לחבירו, מכר כלים שעליה אפי' הן מאה, אבל לא מכר לא את השירים, ולא את הנזמים, ולא את הטבעות, ולא את הקטלאות שבצוארה, ואם אמ' לו שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך, אע"פ שיש עליה כלים שהן מאה מנה, הרי כולן מכורין.

ד שפחה מעוברת אני מוכר לך, פרה מעוברת אני מוכר לך, מכר את הולד. שפחה מניקה אני מוכר לך, פרה מיניקה אני מוכר לך, לא מכר את הולד.

ה המוכר שפחה לחבירו על מנת שיש בה מומין, אמ' לו שפחה זו חולה היא, שוטה היא, נכפית היא, שעממת [היא], והיה בה מום אחר, וסנפו עם המומין, הרי זה מקח טעות. אמ' לו אותו המום ומום אחר עמו, אין זה מקח טעות.

ו המוכר פרה לחבירו על מנת שיש בה מומין, ואמ' לו נגחנית היא, נגפנית היא, נשכנית היא, רבצנית היא, בעטנית היא, והיה בה מום אחר וסנפו עם המומין, הרי זו מקח טעות. ואם אמ' לו אותו המום ומום אחר עמו, אין זה מקח טעות.

ז המוכר עבד לחבירו, ונמצא גנב, או קוביוסטוס, הגיעו. ליסטים, או שהיה מוכתב למלכות, הרי זה מקח טעות. ספר של צבאים, ונמצא גויל, או שיש בו טעות בין דף לדף, הרי זה אין מכור. מכר את שובך מכר את יוניו, מכר את יונין מכר את שובך. מכר כוורת מכר דבורים, מכר דבורים מכר כוורת. חלות דבש, אין רשיי לסרס את כולן כאחד, אלא מניח שתי חלות החיצונות, והשאר עולות. ואם אין שם אלא הן, אין רשיי ליגע בהן. זתים לקוץ, אין רשיי לשרש את כולן, אלא מניח שתי גרופות בעיקרן, ונוטל את השאר. בארזים, ובדקלים, משרש ונוטל, בזמורות ובקנים, נוטל את ההגין.

ח המוכר את הראש בבהמה דקה, לא מכר את הלחי, ואם היה טבח כהן, הרי זה מכור. המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים. מקום שנהגו למכור הרי אילו מכורות.

ט הקונה אילן אחד בתוך של חבירו, הרי זה לא קנה קרקע. כל שתחתיו וחוצה לו כמלוא העורה וסלו זה וזה אין רשאין לזורעה. קנה שנים קנה קרקע. קנה אילן שביניהן, כל שמחליפין חוץ ממלוא העורה וסלו, ובעל השדה רשיי לגדע. נקצץ האילן, או שיבש, הקרקע של בעל האילן, דברי ר' מאיר. וחכמים או' לא קנה לא את הקרקע ולא את האילן עד שיקנה שלשה. קנה שלשה, קנה קרקע, קנה אילן שביניהן.

י נקצץ האילן, או שיבש, הקרקע של בעל האילן.

יא וכמה יהו קרובין זה לזה, כדי שיהא בקר עובר בכליו, וכמה יהו רחוקין זה מזה, ממטע עשרה לבית סאה. פחות מיכן, או יתר על כן, או שקנאן זה אחר זה, או שקנאן שלשתן כאחד, לא קנה לא את הקרקע, ולא את האילן שביניהן.

יב המקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה, הקדיש את הקרקע ואת האילן שביניהן. וכשהוא פודה, פודה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף, פחות מכן, או יתר על כן, או שהקדישן זה אחר זה, או שהקדישן שלשתן כאחד, לא הקדיש את הקרקע ולא את האילן שביניהן. ולא עוד אלא אפי' חזר והקדיש את השדה, כשהוא פודה פודה את האילן בפני עצמו, ואת השדה בפני עצמה.

יג שנים שנטעו את הכרם, זה מרחיק שתי אמות ונוטע, וזה מרחיק שתי אמות ונוטע, נקצץ הכרם, או שיבש, קרקע של בעל הכרם. שנים שנטעו את השדה, ועמד אחד מהן וקצץ את שלו, מרחיק ארבע אמות (ונוטע. נקצץ הכרם, או שיבש, קרקע של בעל הכרם. ועמד אחד מהן וקצץ את שלו מרחיק ארבע אמות) וזורע, נקצץ הכרם, או שיבש, קרקע של בעל (הכרם ועמד אחד מהן וקצץ את שלו, מרחיק ארבע אמות וזורע. נקצץ הכרם, או שיבש, קרקע של בעל השדה, של בעל) השדה.

יד שנים שחלקו, אחד נוטל הכרם, ואחד נוטל שדה לבן, נותנין לו ארבע אמות בצד השדה לבן, שעל מנת כן קבל עליו בעל הכרם. נקצץ הכרם, או שיבש, קרקע של בעל הכרם.

טו המוכר כרם לחבירו בצד שדה לבן, וכל המקבל מחבירו חצי שדה ליטע נותנין לו ארבע אמות בצד שדה לבן, שעל מנת כן קבל עליו בעל הכרם. נקצץ הכרם, או שיבש, הקרקע של בעל הכרם.

פרק ה

א ארבע מדות במוכרין. בד"א במדה שאינה של שניהם, אבל אם היתה בידו של אחד מהן, ראשון קנה. בד"א ברשות הרבים, או בחצר שאינה של שניהם. ברשות הלוקח, כיון שקיבל עליו, הרי זה קנה. ברשות המוכר, עד שיגביה, או עד שיוציא מרשות הבעלים. ברשות זה המופקדין אצלו, עד שיקבל עליו, או עד שישכור את מקומו.

ב אימתי אמרו מטלטלין נקנין במשיכה, ברשות הרבים, או בחצר שאינה של שניהם. ברשות הלוקח, כיון שקיבל עליו הרי זה קנה. ברשות המוכר, עד שיגביה, או עד שיוציא מרשות הבעלין. ברשות זה המופקד אצלו, עד שיקבל עליו, או עד שישכיר לו את מקומו. עד שלא נתמלא המידה נשברה המדה, נשברה למוכר. משנתמלאת המדה, נשברה ללוקח. ר' יהודה או' אם היה סירסור ביניהן, נשברה חבית, נשברה לסירסור. מודים חכמים לר' יהוד', בזמן שהצלוחית ביד התינוק וחנוני מערה לתוכה שמן, ונפלה ונשברה שחייב על השמן, ופטור על הצלוחית [ואם הטה צלוחית ושברה, חייב אף על הצלוחית]. ור' יהודה פוטר, שעל מנת כן שלח בנו אצל חנוני, על מנת שיאבד את האיסר וישבר את הצלוחית.

ג מקום שנהגו להשפיע, משפיע לו כל צרכו, עד שלא נתמלאו אחורי מדה ושולי מדה, להכריע, מכריע לו כל צרכו. ר' נתן או' טפח, מלא החוט המאזנים, ובטורטני, טפח, שהן שני טפחים בלח, דברי ר'. ר' נתן או' כל המשקלות שאמרו, בשיעור לטמאו כך שיעור להכריעו. מקום שנהגו שלא להשפיע, ושלא להכריע, נותן לו גירומין, אחד מעשרה בלח ואחד בעשרים ליבש.

ד המוכר בפיקטני, כל השיפוין הרי הן של מוכר. והמוכר בקטליון, בשוק, משקין שאחורי מיניקות, הרי זה של לוקח. ולא יהא מערה מן החבית, אלא קוריה מן האגן. ושמן שקרש אין מפשירין אותו.

ה אין חנוני רשיי לא להרתיע את המדה, ולא להקפיעה, ולא להטותה, ולא להושיבה על צדה, ולא יעשנה קנה מאזנים ארוך מצד אחד וקצר משל אחר, ולא יעשה את המחוק עבה מצד אחד וצר מצד אחד.

ו ולא יהא מערב יין ביין, מי בלקיא בשמן, מי מעין בדבש, סלת בדבש, וחומץ בשמן, קומוץ במור, חול בפול, עלי גפנים בפילון, חלב חמור בקטף, סיקרא בציר, וכוסבורין בפלפלין.

ז חנוני מקפיח מדותיו של שמן פעם אחת בשבת. ושל יין, משתעשה שילו. ולא יהא נותן מדותיו ומשקלותיו במלח, מפני שהן חסרין, שנ' כי תועבת ה' כל עושה אלה. ר' שמעון או' משום ר' עקיבא הרי הוא או' מאזני צדק וגו' יהיה לכם.

ח היה מוכר לחבירו לגין, וחצי לגין, רביעיות, ושמיניות, וכשהוא בא עמו לחשבון לא יאמר לו מלא לי את המדה הזאת, מחול לי את הקורטוב הזה, שאין האמנת המדות תלויה אלא בבריות, והמקום ב"ה הוחל שמו עליהן.

ט ולא יעשה משקלותיו של בעץ, של אבר, ושל קיסטרון, ושל מתכת, אלא של זכוכית. היה מבקש עשר ליטרין, לא יאמר לו שקול לי כל אחת ואחת בפני עצמה, מפני הכריעות, אלא שוקל לו כולן כאחת. היה מבקש ממנו שלשה רביעי ליטרא, שוקל לו ליטר', ונוטל ממנה רבע ליטרא. היה מבקש ממנו חצי ליטרא, שוקל ליטרא ונוטל ממנה חצי ליטרא. רביע ליטרא, שוקל לו רביע ליטרא. היה מבקש ממנו תרקב, מודד לו בסאה, ונוטל ממנו תרקב. היה מבקש ממנו ארבעת קבין, מודד לו בסאה ונוטל ממנו ארבעת קבין. היה מבקש ממנו קביים, נותן לו קביים.

י לא יעשה אדם מדה חסירה, או מדה יתירה בתוך ביתו, מפני שמרמא בה אחרים. בכל מקום עושין תרקב, וחצי תרקב, קב וחצי קב, רובע, תומן, וחצי תומן, ועוכלא. ובלח, הין, וחצי הין, ושלישית הין, ורביעית הין, ולוג, וחצי לוג, ורביעית, ושמינית, וחצי שמינית, ואחד משמנה בשמינית, וזהו קורטוב.

יא פרוטה שאמרו, אחד משמנה לאיסר. איסר, אחד מעשרים וארבעה בדינר.

יב שש מעה כסף דינר, מעה כסף שני פונדיונין, פונדיון שני איסרין, איסר שני מסמסין, מסמס שני קונטרוסין, קונטרס שתי פרוטות. רבן שמעון בן גמליאל או' פרוטה שאמרו, אחד משש פרוטות לאיסר, שלשה הדרסין מעה, שני הניצין הדרס, שני שמינות הינץ, ושתי פרוטות שמין.

יג אין מסתכרין לא בביצים, ולא בפירות פעמים, דברי ר' יהודה, וחכמים מתירין.

פרק ו

א המוכר זרעוני גינה לחבירו, זרעים הנאכלין, זרען ולא צימחו, ר' יהודה או' נותן לו דמי הזרע, אבל לא דמי הוצאה. אמרו לו, הרבה מבקשים אותם לדברים אחרים.

ב המוכר פירות לחבירו, הרי זה מקבל עליו רובע טינופות לסאה. שעורים, מקבל עליו רובע קטניות לסאה, קישואין, מקבל עליו עשר מארות למאה.

ג קנקנים, מקבל עליו עשר נאות, פיטסות, מגופרות למאה. יתיר על כן, בכולן מחזיר לו את השאר, ונוטל ממנו דמים.
ד הלוקח קנקנים מחבירו, ונמצאו פיטסות ונשתברו, חייב להעמיד לו דמי קנקנים, אבל לא דמי יין.
ה המוכר יין לחבירו סתם, חייב באחריותו עד הפסח. מבוסם, חייב באחריותו עד עצרת. נתיישן, חייב באחריותו עד החג.
ו המוכר מרתף לחבירו סתם, בזה אמרו מקבל עליו עשר כוסות למאה.
ז חבית של יין אני מוכר לך, נותן לו יין יפה. חבית של יין זו אני מוכר לך, נותן לו יין המתקבל בחנות. חבית זו אני מוכר לך, אפי' חומץ הגיעו.
ח מאה חביות של יין אני מוכר לך נותן לו יין יפה כרוב יין הנמכר [באותו מקום.
ט מאה חביות של יין אלו אני מוכר לך, נותן לו יין יפה, מרוב יין הנמכר] באותה חנות. מאה חביות אילו אני מוכר לך, אפי' חומץ הגיעו.
י ר' שמעון בן לעזר או' המוכר יין לחבירו ונמצא קוסס, הגיעו. נסכו על גבי מזבח, יצא. עשאו תרומה ותרומת מעשר, יצא. שתה ממנו נזיר, הרי זה לוקה את הארבעים.
יא גשמים היורדין בין הגיתות, אם מכת מדינה היא, אין צריך להודיעו, ואם אין מכת מדינה היא, צריך להודיעו.
יב לקח ממנו לגין, וחצי לגין, רביעיות, ושמיניות, לא ישקה מהן לחמריו ולפועליו, ולא כל מי שיש עליו טענת מזונות, אלא אם כן הודיעו.
יג היה הולך לבית האבל, ולבית המשתה, היו בידיו לגין של יין המתקרקש, לא ימלאנו מים, מפני שטוענו טענת חנם. ואם היה חבר עיר, הרי זה מותר.
יד היה ר' מאיר או' לא יסרב אדם בחבירו שיאכל אצלו ויודע בו שאינו אוכל, ולא ירבה לו בתקרובת ויודע בו שאינו מקבל, ולא יפתח לו חביות מכורות לחנוני, מפני שטוענו טענת חנם. ואם הודיעו מתחלה, או שהיה מבקש לבור לו את היפה, הרי זה מותר.
טו לא ישלח אדם לחבירו חבית של יין ויתן על פיה שמן, מפני הסכנה.
טז הלוקח כלים לשלח לבית חמיו, ואמ' אם נתקבלו ממני הרי אני נותן לך דמיהן, ואם לאו, הריני נותן לך כך וכך, נוטלו הימנו בהליכה חייב לשלם, בחזירה, הרי הוא כנושא שכר.
יז סמכוס או' המוכר חלק לחבירו בבאר אין פחות מרובע, בחמת, אין פחות משמונה, בקדירה, אין פחות משנים עשר, בטופיח, אין פחות מששה עשר.

יח פרדסי אני מוכר לך, אע"פ שאין בו אילנות הגיעו, שלא אמ' לו אלא שמו. כרם אני מוכר לך, אע"פ שאין בו גפנים הגיעו, שלא אמ' לו אלא שמו. כור אני מוכר לך, בין שהוא כבית עשרים סאה, ובין שהוא כבית ארבעים סאה, הגיעו, שלא אמ' לו אלא שמו.

יט בית כור מוקף גדר אני מוכר לך, בין שהוא כבית עשרים סאה ובין שהוא כבית ארבעים סאה, אין לו אלא עד מקום הגדר.

כ אין מוציאין לאכילת פירות ולנכסין משועבדין, מפני תיקון העולם. כיצד, גזל הימנו שדה ואכלה, והרי הוא יוצא לפניו, גובה את הקרן מנכסים משועבדין ולאכילת פירות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין.

כא ואין מוציאין לשבח קרקעות, ולמזון האשה והבנות, מפני תיקון העולם. כיצד, לקח הימנו שדה והשביחה והרי היא יוצא לפניו, גובה מנכסים משועבדין, ושבח קרקעות אינו גובה אלא מנכסין בני חורין. בד"א בזמן שקדם מקחו של זה לשבחו של זה, אבל אם קדם שבחו של זה למקחו של זה, זה וזה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. זה או' שבחי קדם, וזה או' מקחי קדם, המוציא מחבירו עליו הראיה.

כב אילו ואילו שהיו אומ' גובהה של מערה ארבע אמות, ורומן של כוכין שבעה טפחי', וטפח לגופה.

כג העושה חצר על פי מערה שש על שש, מלא מטה אחת מיכן ואחת מיכן, ופתוח לתוכה שתי מערות. ר' שמעון או' ארבעה מארבע רוחותיה. ר' יהודה או' בסלע הבא בידים פותח את שתיהן מרוח אחת. אמרו לו אי איפשר לכן.

כד קנטינר אני מוכר לך, הרי זה מעמיד לו שתים עשרה על שתים עשרה. בין שאמ' לו בית כור עפר אני מוכר לך ובין שאמ' לו כבית כור עפר אני מוכר לך, הרי זה מקבל עליו חריץ ובן חריץ ומחיצת גדר שבינו לבין חבירו.

כה בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתיר, אפי' פיחת רובע לסאה, או הותיר רובע לסאה, שהן שבעת קבין ומחצה לכור, הגיעו. פחות מיכן, או יתר על כן, מחזירין זה לזה. מה הוא מחזיר לו, מעות, כדרך שלקח הימנו. ואם רצה, מחזיר לו קרקע. (בית כור עפר אני מוכר לך בסימניו ובמצרניו אפי' פיחת שתות או הותיר שתות בשום הדיינין הגיעו פחות מכן או יתר על כן מחזירין זה לזה מה הוא מחזיר לו מעות כדרך שלקח הימנו ואם רצה מחזיר לו קרקע).

כו בית כור עפר אני מוכר לך בסימניו ובמצריו, אפלו פחות שתות, או הותיר שתות, כשום הדיינין, הגיעו. פחות מכן, או יתר על כן, מחזירין זה לזה. מהו מחזיר לו, מעות, כדרך שלקח הימנו, ואם רצה, מחזיר לו קרקע.

כז האומ' לחבירו חצי שדי בית לתך אני מוכר לך, משמנין ביניהן, ונוטל חצי שדה ובית לתך. או' זה לזה חצי שדי בית לתך אני מוכר לך, ולזה או' חצי ובית לתך אני מוכר לך, משמנין ביניהן, זה נוטל חצי שדהו וזה נוטל חצי שדהו.

כח לזה אמ' בצפון, ולזה אמ' בדרום, משמנין ביניהן, זה נוטל בצפון וזה נוטל בדרום. בית לתך כלפי צפון אני מוכר לך, נותן לו בית לתך כלפי צפון. בית זרע יד אני מוכר, מעמיד לו בית זרע יד.

פרק ז

א כל שהוא לפנים מחבירו הוא קודם את חבירו. ונחלה משמשת והולכת ועולה, אפי' עד ראובן. בן האחין זה את זה, והאחיות זו את זו, האחין את האחיות, והאחיות את האחין, נוחלין ומנחילין. ממזר מוריש את קרוביו. גוי ועבד הבאו על בת ישראל אפי' חזר הגוי ונתגייר, עבד ונשתחרר, נכסיו כנכסי הגר וכנכסי עבד משוחרר. כל הקודם בהן זכה.

ב נאמנת חיה לומר זה יצא ראשון. אימתי, בזמן שאין שם ערער, אבל יש שם ערער אינה נאמנת. ר' לעזר או' אם הוחזקה על עמדה נאמנת, ואם לאו, אינה נאמנת.

ג היו מוחזקין בו שהוא בכור, ובשעת מתנה אמ' אינו בכור, אינו נאמן. היו מוחזקין בו שאינו בכור, ובשעת מתנה אמ' בכור הוא, נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בכור, ובשעת מיתה אמ' בכור הוא, נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמ' בני הוא, נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמ' אינו בני, אינו נאמן. שאין בנו, ובשעת מיתתו אמ' בנו הוא, נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמ' אחי הוא, אינו נאמן. שהוא אחיו, ובשעת מיתתו אמ' בני הוא, נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמ' עבדו הוא, אין נאמן. שהוא עבדו, ובשעת מיתה אמ' בנו הוא, נאמן. היה עומד בין המוכסין ואמ' בני הוא, וחזר ואמ' עבדי הוא, נאמן. עבדי הוא, וחזר ואמ' בני הוא, אין נאמן.

ד אין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן. ר' או' אומ' אני הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן, שאף שלו השביח בשלהן. כיצד, היתה לו בהמה מוחכרת, ומושכרת, אצל אחרים, ופרה רועה באפר, הבכור נוטל פי שנים. ואין נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה.

ה ר' או' כל דבר שלא פילפלו בו יתומין לאחר מיתת אביהן הבכור נוטל פי שנים. וחכמים או' אין נוטל פי שנים אלא בכל אשר ימצא לו. אבל בנה בניין, נטע נטיעות, הכל שוין שנוטל פי שנים.

ו כיצד נוטל פי שנים, ירשו שטרי חוב, הבכור נוטל פי שנים. יצאו עליו שטרי חוב, נותן פי שנים, ואם אמ' אי איפשי שלא ליטול ושלא ליתן, הרשות בידו.

ז כיצד אין נוטל בראוי כבמוחזק, מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים מנכסי אביו, ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו. ואם היה אביו בכור, אף הוא נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו.

ח בנות צלפחד נטלו שלשה חלקין בנחלה, חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים. ר' ליעזר בן יעקב או' אף חלק אחי אביהן, לפי שלא ניתנה הארץ אלא ליוצאי מצרים, ולא נתחלקה אלא לעומדים בערבות מואב, ירש השבט את שבטו וחזר השבט וירש את הראוי לו.

ט כיצד, שני אחין שהיו מיוצאי מצרים, לאחד יש לו תשעה בנים ולאחד יש לו בן אחד, ולפניהם בית חמשת כורין, תשעה נטלו בית לתך לתך, ואחד נטל בית לתך, החזירום לאבתיהם, חזרו אבות והורישו את הבנים, תשעה נטלו מחצה, ואחד נטל מחצה. ר' שמעון בן לעזר אומ' אף נתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, כיצד, היה מן היוצאין ממצרים ומן העומדין בערבות מואב נוטל שני חלקין, מיוצאי מצרים ולא מן העומדין בערבות מואב, ולא מיוצאי מצרים נוטל חלק אחד. המתלוננים, והמרגלים, ועדתו של קרח, לא נטלו חלק בארץ, אבל הבנים ירשו בזכות אבות אבותיהן, ובזכות אמות אמותיהן. וכן היה ר' שמעון בן לעזר או' יהושע וכלב נטלו שלשה חלקים בנחלה, שהן מיוצאי מצרים, ומן העומדים בערבות מואב, ושנטלו חלקן של מרגלים.

י וחלק של מרגלים נטלו יהושע וכלב, חלק המלוננים ועדתו של קרח נפל לאמצע, והבנים נחלו לעצמן. וכשם שהבן קודם את הבת בנכסי האב, כך קודם הבן את הבת בנכסי האם. ר' אלעזר בר' יוסי או' משם ר' זכריה בן הקצב, וכן היה ר' שמעון בן יהודה איש כפר איבוס או' משום ר' שמעון, אחד הבן ואחד הבת שוין בנכסי האם.

יא האו' יחלקו בני נכסיי, והיה שם בכור, אם זכו בנכסים בחיי האב אין נוטל פי שנים, ואם לאו, נוטל פי שנים.

יב האומ' תנו מאתים דינר לפלני בני בכור כראוי לו, נוטל, ונוטל פי שנים. בבכורתו, ידו על העליונה, רצה נוטלן ורצה נוטל פי שנים.

יג האומ' תנו שדה פלונית לפלני' אשתי בראוי לה, נוטלתה, ונוטלת כתובתה. בכתובתה, ידה על העליונה, רוצה נוטלתה, רוצה נוטלת כתובתה.

יד האומר תנו מאתים דינר לפל' בעל חובי בחובו, בראוי לו, נוטלו, ונוטל עוד מאתים דינר. בחובו, אין לו אלא חובו.

טו היתה לו שדה עשויה הפותיקי לאשה בכתובתה, ולבעל חוב בחובו, ואמ' תנו שדה פלנית לפל' אשתי בכתובתה, ולפל' בעל חובי בחובו, נתקבלו, וידן על העליונה.

טז האומ' תנו חלק לפל' בנכסי יירש עם הבנים. בבכורה אין נוטל פי שנים. האומ' יירשני פל' לא אמ' כלום. תנו נכסיי לפל', דבריו קיימין.

יז כתב ירושה מלמטה ומתנה מלמעלה, ירושה מלמעלה ומתנה מלמטה, ירושה מכן ומכן ומתנה באמצע, הואיל והזכיר שום מתנה, דבריו קיימין.

יח ר' יוחנן בן ברוקה אומ' אם אמ' על מי שראוי לו ליורשו, דבריו קיימין, על מי שאינו ראוי לו ליורשו, אין דבריו קיימין. כיצד, אמ' על בת הבן בין הבנים ועל בן הבת בין הבנות, דבריו קיימין. על הבת בין הבנים ועל האח בין הבנות, לא אמ' כלום.

פרק ח

א הכותב נכסיו לאחד, והיה כהן, והיו בהן עבדים, אע"פ שאמ' הלה אי איפשי בהן, הרי אילו אוכלין בתרומה. רבן שמעון בן גמליאל אומ' כיון שאמ' הלה אי איפשי בהן, זכו בהן היורשין.

ב הכותב נכסיו לעשרה, בין שזכה אחד מהן ובין שזכו כולן, זכו כולן. כתב והעלה להן בערכים, זכת להן הערכיים.

ג המוציא עשרה עבדים בני חורין, בין שיצא אחד מהן ובין שיצאו כולן, יצאו כולן. כתב והעלה להן בערכיים, זכת להן הערכיים.

ד האומ' תנו נכסיי לפל', ואם מת פל' לפל', ואם [מת] פל' לפלני, הראשון אוכל פירות, ואם מת ינתנו לשיני, [השיני אוכל פירות. ואם מת, ינתנו לשלישי]. מת השיני עד שלא ימות הראשון, הראשון אוכל פירות. [מת, ינתנו לשלישי. מת שלישי עד שלא ימות השיני, השיני אוכל פירות], ואם מת, יחזרו ליורשי הנותן. הראשון מוכר קרקע ואוכל פירות דברי ר', רבן שמעון בן גמליאל או' אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד.

ה שנים שהיו באין ממדינת הים, אע"פ שמשאן ומתנן ומאכלן ומשקן כאחת, ומת אחד מהן, אין חבירו יורשו, ואם היה נוהג בו משום אחוה, חבירו יורשו.

ו מי שיצא הוא ובנו למדינת הים, ובא עמו אח ואמ' זה אחי שניתן לי במדינת הים, ולו חמשה אחין ולפניהן בית חמשת כורין, הן אין נותנין לו כלום, והוא נותן להן שתות בחלקו. מת הוא, נוטל מה שנתן, והשאר מביאין לאמצע וחולקין.

ז מי שיצא הוא ואביו למדינת הים, ומת הבן, או שמת האב, לעולם נכסיו בחזקת זקן.

ח הכותב דייתיקי, והיה מתייירא מן היורשין, נכנסין אצלו כמבקרין אותו, שומעין דבריו מלפנים, ויוצאין וכותבין מבחוץ.

ט בריא שכתב דייתיקי, שכיב מרע שכתב נכסיו מתנה, אע"פ שזיכה לאחר מתנה, לא עשה כלום. אבל הכותב בשם חבירו וזיכה לאחר מתנה, דבריו קיימין.

י הכותב דייתיקי יכול לחזור בו, מתנה, אין יכול לחזו' בו. אי זו היא דיותיקי, דא תהא לי לעמוד ולהיות, אם מתי, יינתנו נכסיי לפלני. אי זו היא מתנה, מן היום יינתנו נכסיו לפלני.

יא הכותב דיותיקי עד שלא זכה, בין הוא ובין אחר, יכול לחזור בו. משזכה, בין הוא ובין אחר, אין יכול לחזור בו.

יב אפטרופסין עד שלא החזיקו בנכסי יתומין יכולין לחזור בהן, משהחזיקו בנכסי יתומין, אין יכול לחזור בהן.

יג אפטרופוס שמינהו אבי יתומין ישבע, שמינוהו בית דין, לא ישבע. אבא שאול או' אף שמינוהו בית דין ישבע, מפני שהוא כנושא שכר.

יד אפטרופין תורמין ומעשרין מנכסי יתומין, מוכרין בתים, שדות, וכרמים, בהמה, עבדים, ושפחות, להאכיל יתומים, לעשות להם סוכה, לולב, וציצית, וכל מצות האמורות בתורה, ולקנות להם ספר תורה, ונביאים, דבר הקצוב מן התורה. אינן רשאין להוציא עבדים בני חורין, אבל מוכרין אותן לאחרים, ואחרים מוציאין אותן בני חורין. ור' או' אומ' אני בשנותן דמיו ופודה את עצמו.

טו אין מוכרין ברחוק ליקח בקרוב, ברע, ליקח ביפה. אין דנין לחוב, ולזכות, ולהוציא ליתומים, אלא אם כן נטלו רשות מבית דין. וצריכין אפטרופין לחשב עם היתומין באחרונה דברי ר'. רבן שמעון בן גמליאל או' אין ליתומין אלא מה שהניחו להן אפטרופין.

טז מוכרין עבדים ליקח בהן קרקעות, אבל לא קרקעות ליקח בהן עבדים. רבן שמעון בן גמליאל או' אף לא עבדים ליקח בהן קרקעות.

יז אין בית דין עושין אפטרופין נשים, ועבדים, לכתחלה, ואם מינה אותן אביהן בחייו, עושין אפטרופוס.

יח כתב בשטר מעות וכלים יש לי ביד פל', רשאין העדים לחתום, אבל אינו גובה עד שיביא ראיה. ר' או' או' אני שלא יחתומו עד שיטלו רשות מבית דין, וכשהוא גובה, אין צריך שיביא ראיה. הניח בנים קטנים וגדולים, והיו קטנים ניזונין ובאין בשתיקה, לא יאמרו קטנים הרי אנו ניזונין כדרך שניזונתם אתם. נשאו גדולים בחיי אביהן, לא

יאמרו קטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם, ולא עוד אלא אפלו הניח להן עבדים ושפחות, כלי כסף וכלי זהב, הרי אילו של עצמן.

יט הניח בנות גדולות וקטנות, והיו גדולות ניזונות ובאות בשתיקה, [לא יאמרו קטנות הרי אנו נזונות כדרך שנזנתם אתם. נישאו גדולות בחיי אביהן], לא יאמרו קטנות הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם אתם, ולא עוד אלא אפי' הניח להן אביהן עבדים ושפחות, כלי כסף וכלי זהב, הרי אילו של עצמן.

פרק ט

א ר' נתן או' נחום המדי היה מדייני גזירות. הכותב נכסיו בשם חבירו אין כופין אותו לחזור, ואם התנה עמו מתחלה על מנת כן, כופין אותו לחזור.

ב המוכר שדה חבירו במעמד חבירו, לא עשה כלום. כתב וקיים מאחריו, דבריו קיימין. הבן הנושא ונותן בשל אביו, אע"פ שהשטרות ואונות יוצאין על שמו, הרי הן של אביו. ואם אמ' מה שירשתי משל בית אבי אבא הן, או משל בית אבי אמה הן, יעשה מפורש כפירושו. האשה שנשאה ונתנה בשל בעלה, אע"פ ששטרות ואונות יוצאין על שמה, הרי הן של בעלה. ואם אמרה מה שירשתי משל בית אבי אבא, או משל בית אבי אמה, הן, יעשה מפורש כפירושו.

ג שתי נשים שילדו שני זכרים במחבה, וחזרו וילדו שני זכרים במחבה, שתיהן הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר, אצל השיני, ונוטלין חלק [כזכר. זכר ונקבה, שניהם הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר. אצל השני ונוטלין חלק] כנקיבה.

ד האומ' אם תלד אשתי זכר תטול מנה, ילדה זכר נוטלת מנה. אם נקבה, מאתים, ילדה נקבה נוטלת מאתים. אם זכר מנה, אם נקבה מאתים, ילדה זכר ונקבה, הזכר נוטל ששה של זהב, ונקבה נוטלת חמשים זוז.

ה האומ' המבשרני אם ילדה אשתי זכר יטול מאתים, אם נקיבה יטול מנה, ילדה זכר נוטל מאתים, ילדה נקיבה נוטל מנה. ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה. (ירוש'. אמ' ר' מנה בטלה צרת הנקבה את שמחת הזכר).

ו האומ' תנו מאתים דינר לפל' ושלש מאות לפל' וחמש מאות לפל', אין או' כל הקודם בשטר זכה, אלא כולם חולקין בשוה. יצאת כתובת אשה ובעל חוב עליהן, כולן נותנין בשוה. אבל אם אמ' תנו מאתים דינר לפל', ואחר כך שלש מאות לפל', ואחר כך חמש מאות לפל', אומרין כל הקודם בשטר זכה. יצאת עליהן כתובת אשה, ובעל חוב, גובין מן האחרון, אין לו, גובין משלפניו, אין בהן, גובין משלפני פניו.

ז האומ' מאתים דינר יש לי ביד פל' ושלש מאות ביד פל' וחמש מאות ביד פל', ופל' יטול מאתים דינר, יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב גובה, ואע"פ שלא נתכנסו כולן. אבל אם אמ' יטול פל' מאתים דינר, אם נתכנסו כולן נוטל, ואם לאו אין נוטל, אלא לפי חשבון.

ח האומ' תנו מאתים דינר לפל' ושלש מאות דינר לפל' וחמש מאות דינר לפלני, ופל' יירש שאר נכסי, יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב, כופין מזה שירש שאר נכסים.

ט האומ' תנו מאתים דינר לבני עירי, אין דנין בדייני אותה העיר, ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר. לעניי עירי, דנין בדייני אותה העיר, ומביאין ראיה מאנשי אותה העיר.

י האומ' תנו נכסיי לפל' ופל' עבדי, לא זכו בנכסים, ולא קנו עצמן בני חורין. חצי נכסיי לפל' עבדי וחצי נכסיי לפל' עבדי, זכו בנכסים, וקנו עצמן בני חורין.

יא האומ' כל נכסיי נתונין לפל' עבדי והשאר לשיני, זכה שיני בראשון. ר' שמעון או' כל נכסיי נתונין לפל' עבדי חוץ מאחד מרובו שבהן לא אמ' כלום. חוץ מעיר פל', ושדה פל', אע"פ שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר, זכה עבד זה בנכסים, וקנה עצמו בן חורין. וכשנאמרו דברים לפני ר' יוסי אמ' שפתים ישק משיב דברים נכוחים.

יב האומ' תנו שדה פל' לפל', נתתיה לו, נתונה לו, תהא שלו, והרי היא שלו, הרי היא שלו.

יג יטול פל' בנכסיי, ויקנה פל' בנכסיי, ויזכה פל' בנכסיי, ויחלוק פל' בנכסיי, הרי זו כמתנה. תנתן לו, ר' או' זכה, וחכמים או' לא זכה, וכופין את היורשין לקיים דברי המת.

יד האומ' עשיתי פל' עבדי בן חורין, עשיתיו בן חורין, עושה אני אותו בן חורין, הרי הוא בן חורין. יעשהו בן חורין, ר' אומ' זכה, וחכמים או' לא זכה, וכופין את היורשין לקיים דברי המת. רבן שמעון בן גמליאל אומ' הכותב דיותימין בלעז הרי זה כמתנה.

פרק י

א האומ' נתתי שדה פל' לפל' והוא או' לא נתן לי כלום, לא אמר כלום, שמא זכה לו על ידי אחר. ואם אמ' כתבתי שטר ונטלתי מעות ונתתי לו, והוא אומ' לא נטלתי, הודאת בעל דין כמאה עדים. האומר עשיתי פלני עבדי בן חורין, והוא אומר לא עשאני, לא אמר כלום, שמא זיכה לו על ידי אחר, ואם אמר כתבתי שטר ונתתי לו, והוא אומר לא נטלתי, הודאת בעל דין כמאה עדים.

ב האשה שהיתה משרת והשביחה את הנכסים והביאוה לבית דין, הרי זו לא תאמר תנו לי מה שהשבחתי את הנכסים, ולא עוד אלא אם יש שם נכסים שיש להן אחריות גובה כתובתה, ואם לאו, אין גובה אלא לפי חשבון.

ג האחין שהניח להן אביהן נכסים, ולאחד מהן יש לו בנים, ועמדו בניו של זה והשביחו את הנכסים והביאוהו לבית הריבוי, לא יאמר לו תנו לי מה שהשביחו בני את הנכסים. וכן הן לא יאמרו לו תנו לנו מה שאכלו בניך, אלא מה שאכלו אכלו מן האמצע, ומה שהשביחו השביחו לאמצע.

ד האחין שהניח להן אביהן נכסים ועמדו והשביחום, השביחו לאמצע. ולא עוד אלא אפי' הניח להן אביהן פסל, או קרדום, והשביחו, השביחו לאמצע. האחין שנטל אחד מהן מאתים זוז, והלך ללמוד תורה, או ללמוד אומנות, לא יאמר אילו הייתי כאן הייתי ניזון מן האמצע, אלא אומ' לו אילו היית כאן היית ניזון מן האמצע, עכשיו שניזנתה, ניזנתה מטיל לעצמך.

ה האחין שנעשה אחד מהן גבאי, או אפומלוטוס, אם מחמת נכסים, נפל לאמצע, אם מחמת עצמו נפל, נפל לעצמו.

ו חלה ונתרפא, נתרפא משל עצמו. אמ' רבן שמעון בן גמליאל במי דברים אמורים ברפואה שיש לה קיצבה, אבל רפואה שאין לה קיצבה נתרפא מן האמצע.

ז נשאו נשים והכניסו להן שדות, זה נוטל את שהוא שלו וזה נוטל את שהוא שלו. ואם היתה הוצאה [מן האמצע], מביאין לאמצע וחולקין. הכניסו להן כלים, זה נוטל את שהוא מכיר וזה נוטל את שהוא מכיר, והשאר מביאין לאמצע וחולקין. עשו כלים לנשיהם ולבניהם, הרי אילו של עצמן. עשו כלים לעצמן, מביאין לאמצע וחולקין. שלח האב שושבינות, כשהוא חוזרת חוזרת בעיניה. נשתלחה לאב שושבינות, כשהוא נגבית, נגבית מן האמצע.

ח השושבינות אין בה משום ריבית. חמשה דברים נאמרו בשושבינות, אין בה משום ריבית, וחוזרת בעיניה, ונגבית מן האמצע, ואין השמטה משמטה, ואין הבכור נוטל פי שנים.

ט עשה עמו שושבינות בפומבי, ומבקש שיעשה עמו בצנעה, יכול לומר לו כדרך שעשית עמו בפומבי אף אני אעשה עמך בפומבי, עשה עמו בפומבי בבתולה, ומבקש שיעשה עמו באלמנה, יכול לומ' לו כדרך שעשית עמי כך אני עושה עמך בבתולה. עשה עמו שושבינות באשה אחת, ומבקש שיעשה עמו בשתי נשים, יכול לומר לכשתשא אשה אחרת אביא לך בשנייה.

י השולח סבלונות לבית חמיו ואכל שם שבועי בנים, או דברים אחרים, מה שאכלו אכלו, והסבלונות קיימות במקומן. השולח סבלונות לבית חמיו, דברים שדרכן לישתמש להן בבית חמיה אין צריכה להחזיר בידה, ושאין דרכן לישתמש בהן בבית חמיה, צריכה להחזיר בידה. מיתה, דברים שדרכן לישתמש בהן בחייה אין האב צריך להחזיר, ושאין דרכן להשתמש בהן בחייה האב צריך להחזיר.

יא ברי שכתב נכסיו מתנה, אע"פ שלא שייר קרקע כל שהוא, מתנתו קיימת, שכיב מרע, [מי] מוציא מיד מי, הוא מוציא מידן, והן אין מוציאין מידו, דברי ר' יעקב. ר' נתן או' אם היה שכיב מרע הן צריכין להביא ראיה שהיה ברי, ואם היה ברי, הוא צריך להביא ראיה שהיה שכיב מרע.

יב המסכין שחלק נכסיו על פיו, בין בחול בין בשבת, דברי המת יעשו. אבל ברי, עד שיקנה בכסף, ובשטר, ובחזקה. ר' אליעזר או' נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף, ובשטר, ובחזקה, ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה. אמ' ר' אליעזר מעשה במרוני אחד שהיה בירושלם, והיו לו מטלטלין הרבה, וביקש ליתנם במתנה, אמרו לו אין את יכול, מפני שאין לך קרקע, עמד וקנה סלע אחד סמוך לירושלם, אמ' צפונו של זה לפלני ועמו מאה צאן ומאה חביות, דרומו של זה לפל' ועמו מאה צאן ומאה חביות, וקיימו חכמים את דבריו. בד"א בחול, אבל בשבת לא יעשה, ואם עשה עשוי. ר' יהושע אומ' בחול אמרו, קל וחומר בשבת דברי ר' מאיר. ר' יהודה או' ר' אליעזר או' בד"א בחול, אבל בשבת לא יעשה ואם עשה עשוי, ר' יהושע או' בשבת אמרו, קל וחומר בחול.

יג נפל הבית עליו ועל אמו, הואיל ואילו ואילו באין מכח ירושה, אילו ואילו מודים שיחלוקו. אמ' ר' עקיבא מודה אני בזה כדברי בית הלל שהנכסים בחזקתן.

פרק יא

א פשוט שכתב עדיו מאחריו, מקושר שכתוב עדיו מתוכו, שניהן פסולין. ר' חנניה בן גמליאל אומ' מקושר שכת' עדיו מתוכו כשר, מפני שיכול לעשותו פשוט. השיב ר' על ר' חנינא בן גמליאל והלא זמנו של שטר מוכיח עליו, אם פשוט הוא אם אינו פשוט. אי זהו מקושר, כתב שם המלוה ושם הלוה מקום המוכר מקום השדה מקום המעות מקום הזמן, קושרו מלמעלה והעדים מלמטה, כשר.

ב גופו של שטר, ביום פל', בשבת פלנית, בחדש פל', בשנה פל', ובמלכות פל'. לא כתב שם היום בו, ידו על התחתונ' כל אותה שבת. לא כתוב בו שם שבת, ידו על התחתונה כל אותו חדש. לא כת' בו שם חדש, ידו על התחתונה כל אותה שנה. לא כת' בו שנה,

ידו על התחתונה כל אותה מלכות. היה כת' בו דהב, נותן לו דינר של זהב. דהב דינרין, נותן לו שני דינרין של זהב. בדינרין דהב, נותן לו בשני דינרין של כסף. בדינרין ודהב, נותן לו שני דינרין של כסף ודינר של זהב. היה כת' בו כסף, נותן לו דינר של כסף. כסף דינרין, נותן לו שני דינרין של כסף. בדינרין כסף, נותן לו כשני דינרין של זהב. דינרין וכסף, נותן לו שני דינרין של זהב ודינר כסף. דהב דאת חייב לי אין פחות מדינר של זהב. כסף דאת חייב לי אין פחות מדינר של כסף. דהב דינרין דאינון דיחמי והשאר מחוק, אין פחות מדינר של זהב. דריאבון, נותן לו כל מה שדריאבון שהוא שוה. כיוצא בו הנושא ונותן עם חבירו בשוק, ואמ' לו דהב דאת חייב לי, אין פחות מדינר של זהב. דריאבון, נותן לו כל מה שדריאבון שוה.

ג המוציא שטר בבל, גובה עליו כסף בבל, שטר ארץ ישראל, גובה עליו כסף ארץ ישראל. היה כת' בו כסף סתם, והוציאו בבבל, גובה עליו כסף בבל, בארץ ישראל, גובה עליו כסף ארץ ישראל, היה כת' בו כסף סתם, הרי זה גובה כל מקום שירצה, מה שאין כן בכתובת אשה.

ד בין שכת' בו לוה פל' מן פל', ובין שכת' בו אני פל' לויתי מן פל', והעדים למטה, כשר. לעולם התחתון ילמד מן העליון במקושר באות אחת, ולא בשתי אותות, בין חנן לחנני, ובין ענן לעניי, על אות אחת מקימין אותו, על שני אותות אין מקימין אותו. ואי זהו קיומו, אני פל' לויתי מן פל', ופל' לוה הימנו. קישרו מלמעלה, והעדים מלמטה כשר.

ה כותבין גט לאיש שלא מדעת אשה, אבל אין כותבין אלא מדעת האיש. כותבין שובר לאשה שלא מדעת האיש, אבל אין כותבין אלא מדעת אשה. שחרור לרב, שלא מדעת העבד, אבל אין כותבין אלא מדעת הרב. אונקלסיא, שלא מדעת המלוה, אבל אין כותבין אלא מדעת הלווה.

ו דייתיקאות, הפותיקאות, ומתנות שלא מדעת הנותן, אבל אין כותבין אלא מדעת המקבל. שטרי מקח וממכר (שטרי עדים), שטרי עריסיות, וקבלת בהמה, שלא מדעת נותן, אבל אין כותבין אלא מדעת המקבל.

ז גזרי דינין, ופרוסבלין שלא מדעת שניהן, ור' או' אומ' אני שאין כותבין פרוסבול אלא מדעת הלוה.

ח משנין את השטר מעברית ליונית ומיונית לעברית, ועושין לו קיום בית דין.

ט נימוק, או שהרקיב, מביאו לבית דין ועושה לו בית דין קיום. נימוק, או שניטשטש, מביאו לבית דין, ועושין לו קיום בית דין. נקרע, או שאבד, מביא עדיו לבית דין ועושין לו קיום בית דין. אי זהו קיום בית דין, במותב פל' בן פל' הוציא פל' לפנינו שטרו קרוע,

ובדקנו עדותן של עדים ונמצאת מתכוונת, גובה, ואין צריך להביא ראיה, ואם לאו, צריך להביא ראיה.

י שטר שיש בו מחק, או תלוי, מגופו פסול, שלא מגופו, כשר. שטר שחתמו עדיו לאחר שאילת שלום, פסול, שלא חתמו אלא על שאילת שלום. החזיר בו דבר, או שני דברים, מעניינו של שטר, כשר. הרחיק את העדים מן הכתב מלא שני שיטין פסול, פחות מיכן, כשר. וכמה יהו עדים רחוקין מן הכתב ויהא כשר, כדי שיהו נקרין עמו דברי ר', ר' שמעון בן אלעזר אומ' מלא שיטה אחת. ר' דוסתאי בר' ינאי אומ' מלא חתימת שני עדים.

יא שטר שחתמו עליו חמשה עדים ונמצאו שלשה הראשונים קרובין, או פסולין, תתקיים עדות בשאר עדים. כתבו בחמשה לשונות, וחתמו עליו חמשה עדים בחמשה לשונות, כשר. נקרע, כשר, נתקרע, פסול. נתקרע בו קרע של בית דין, פסול. נימוק, או שהרקיב, או שנעשה ככברה, כשר. נימוק, או ניטשטש, ובבואה שלו קיימת, אם יכול לקרות, כשר, אם לאו, פסול.

יב האחין שהניח להן אביהן מרחץ, אחד עני ואחד עשיר, לא יאמר עני לעשיר הריני לוקח כנגדך מן השוק ומרחיץ, אלא או' לו אם יש לך בוא והרחץ והוצאה לאמצע. עשאן אביהן שכר, השכר לאמצע. אחד מרחץ, ואחד הגת, ואחד בית הבד.

יג האומ' עשו טבי עבדי בן חורין, והיו שם שני טבי, אין דורשין אותו לשון הדיוט, לומר לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב, אלא שניהן יוצאין בני חורין, ונוטלין משניהן דמי אחד מהן. האומר תנו מאתים דינר ליוסף בן שמעון, והיו שם שני יוסף בן שמעון, אין דורשין לשון הדיוט, לומ' לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב, אלא שניהם חולקין בשוה. יצאת עליהן כתובת אשה ובעל חוב, שניהם נותנין בשוה. הוציא אחד מהן שטר על חבירו שחיב לו, לא יאמר לו (שלי היא), שלי היא שאבד ממני, אלא כל שהשטר בידו גובה. נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע, שטרות שניהן פרועין. וכשהוא גובה, אינו גובה אלא מדעת הלוה.

יד האומ' לבנו שטר בין שטרותיי פרוע, ואין ידוע אי זו היא, השטרות כולן פרועין. וכשהוא גובה, אינו גובה אלא מדעת המלוה.

טו המלוה את חבירו על ידי ערב, לא יפרע מן הערב, ואם אמ' על מנת שיפרע ממי שירצה, יפרע מן הערב. המלוה את חבירו על ידי שני ערבין, לא יפרע מאחד מהן, ואם אמ' על מנת שאפרע מאחד מהן, יפרע מאחד מהן. שטר היוצא מידי ערב, הרי זה אינו גובה, ואם כתב בעל חוב כבר התקבלתי הימנו, הרי זה גובה.

סליק פירקא

וסליק סדר נזיקין
בריך רחמנא דסייען